

2. Kerimbayev, N., Kultan, J., & Abdykarimova, S. (2023). Student-centered approach in distance learning: Challenges and Opportunities. *Smart Learning Environments*, 10(15). <https://doi.org/10.1186/s40561-023-00280-8> (дата звернення: 23.10.2025).

3. Matinho, C., Ferreira, J., & Fernandes, R. (2022). Integration in Education: Definitions, Theories, and Practices – A Systematic Review. *Education Sciences*, 12(3), 165. <https://doi.org/10.3390/educsci12030165> (дата звернення: 23.10.2025).

DOI <https://doi.org/10.32837/11300.31025>

Храбан Тетяна

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти

МЕТАКОГНІТИВНІ СТРАТЕГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У сучасному світі, що характеризується стрімкими технологічними, соціальними й культурними трансформаціями, проблема ефективності навчання іноземних мов набуває нового змісту. Вона виходить за межі традиційних підходів до оволодіння лексикою й граматикою та охоплює питання саморегуляції, критичного мислення, психологічної стійкості та неперервного розвитку особистості. Особливе значення у цьому контексті мають метакогнітивні стратегії – цілеспрямовані дії, спрямовані на усвідомлення, контроль і регулювання власних когнітивних процесів. Саме вони визначають здатність студента до рефлексії, самоаналізу, постановки цілей і корекції навчальних дій, що є ключовими чинниками автономного та ефективного навчання [3]. Метою дослідження є з'ясування особливостей розвитку метакогнітивних стратегій студентів у процесі навчання англійської мови та визначення їхнього значення для підтримання навчальної автономії, саморегуляції й психологічної рівноваги особистості у складних соціальних умовах. Об'єктом дослідження виступає процес навчання англійської мови

студентів у межах неперервної освіти, а предметом – метакогнітивні стратегії як механізм підвищення ефективності навчання, розвитку саморегуляції й критичного мислення. Основними завданнями є: проаналізувати сучасні теоретичні підходи до вивчення метакогніції в контексті мовної освіти; визначити структуру метакогнітивної діяльності; охарактеризувати педагогічні умови, що сприяють її формуванню.

У процесі навчання англійської мови розвиток метакогнітивних стратегій має поетапний характер: від усвідомлення власних дій і труднощів до формування вмінь планувати, контролювати та оцінювати результати навчання, а далі – до повної саморегуляції й перенесення цих умінь у нові ситуації. Цей процес відображає поступовий перехід від зовнішнього управління навчальною діяльністю до внутрішнього самоконтролю, що є ознакою зрілої навчальної автономії [2]. Формування метакогнітивних стратегій значною мірою залежить від педагогічного дизайну освітнього процесу. Інтерактивні, рефлексивні та колаборативні форми навчання, зокрема модель «перевернутого класу», активізують самостійність студентів, підвищують рівень усвідомлення власних дій і розвивають критичне мислення. До ефективних технологій належать стратегічне навчання, рефлексивні щоденники, проєктна й дослідницька діяльність, а також цифрові платформи для індивідуального моніторингу успішності. Вони формують у студентів здатність до планування, самооцінювання та рефлексії, перетворюючи процес вивчення англійської мови на свідомий і гнучкий процес самонавчання. Важливою умовою розвитку метакогнітивної компетентності є позиція викладача як фасилітатора, що демонструє власні метакогнітивні дії – планування, моніторинг, оцінювання – і створює модель свідомої когнітивної поведінки. Така підтримка особливо важлива в умовах війни, коли навчання супроводжується стресом і психологічною втомою [1]. Викладач має допомагати студентам не лише засвоювати зміст дисципліни, а й усвідомлювати власні навчальні стратегії, знаходити ресурси для саморегуляції та подолання тривожності. Метакогнітивні практики –

«мислення вголос», групова рефлексія, планування навчального тижня – сприяють збереженню відчуття контролю та підвищують освітню стійкість студентів. Метакогніція в навчанні англійської мови має не лише когнітивний, а й гуманістичний вимір, адже сприяє формуванню рефлексивного мислення, самоаналізу та самовдосконалення. Ефективність формування метакогнітивних стратегій зумовлена умовами освітнього середовища, орієнтованого на рефлексію, партнерську взаємодію та цифрову інтеграцію [2]. Розвинена метакогнітивна свідомість підвищує академічну успішність, якість письма, рівень критичного мислення й навчальну автономію [3]. В умовах війни метакогнітивні стратегії виконують адаптаційну функцію – допомагають студентам планувати власне навчання, знижувати стрес і зберігати мотивацію. Здатність до саморефлексії й саморегуляції стає важливим чинником психологічної стійкості, що забезпечує продуктивність навіть у ситуаціях невизначеності [1]. Отже, метакогнітивний підхід не лише оптимізує процес навчання, а й виконує гуманітарну місію освіти – підтримує ментальне здоров'я, внутрішню рівновагу й освітню стійкість особистості.

Підсумовуючи результати дослідження, можна стверджувати, що розвиток метакогнітивних стратегій є ключовим чинником удосконалення навчання англійської мови в системі неперервної освіти. Метакогніція інтегрує знання, досвід і стратегії, спрямовані на свідоме управління пізнавальною діяльністю, формуючи рефлексивне мислення, автономію та здатність до самонавчання. В умовах війни метакогнітивні стратегії допомагають підтримувати мотивацію, психологічну стійкість і навчальну стабільність. Отже, метакогнітивний підхід є основою формування саморегульованої, критично мислячої та адаптивної особистості. Перспективи подальших досліджень передбачають розроблення методик упровадження метакогнітивного підходу, створення україномовних діагностичних інструментів і підготовку викладачів до фасилітативної підтримки рефлексії та саморегуляції студентів.

Література

1. Храбан Т. Є. Актуальні питання психологічного благополуччя молоді під час навчання за військовим профілем: приклад України. *Освітня аналітика України*. 2023. № 1. Вип. 22. С. 51–66. <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2023-1-51-66> (дата звернення: 23.10.2025).
2. Guanuche A., Paucar W., Oñate W., & Caiza G. Immersive Haptic Technology to Support English Language Learning Based on Metacognitive Strategies. *Applied Sciences*. 2025. № 15. Iss. 2. P. 665. <https://doi.org/10.3390/app15020665> (дата звернення: 23.10.2025).
3. Xu Z. Metacognition in Language Teaching and Research: A Conversation With Professor Lawrence Jun Zhang. *RELJ Journal*. 2023. № 54. Iss. 1. P. 300–308. <https://doi.org/10.1177/00336882231157497> (дата звернення: 23.10.2025).

Чернявська Анастасія

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Фрумкіна А. Л.

Міжнародний університет

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Молодший шкільний вік (6–10 років) є сенситивним періодом розвитку мовлення. У цей час формуються основні психолінгвістичні механізми, що забезпечують мовленнєву діяльність: фонематичний слух, артикуляційна моторика, мовна пам'ять, словниковий запас, граматичне чуття та внутрішнє мовлення. Як зазначає Л. Калмикова, мовлення в цьому віці стає не лише засобом спілкування, а й інструментом мислення, самовираження та навчання [2].

Вивчення англійської мови дітьми молодшого шкільного віку має специфічні психолінгвістичні умови. Іноземна мова засвоюється не природним шляхом, як рідна, а в навчальній ситуації, де діє інтерференція –